

צקט סיפורים אישיים

מתקופת ההגנה
ומלחמות ישראל

סיפורים אישיים מתוך הספר
"משפחת מונזון לדורותיה בירושלים"

מאת
אריה מונזון

בהוצאת המחבר אריה מונזון

מוקדש לאיشتי היקרה אהובה.
לילדי: חומי ובעלה יוסי, משה ואשתו גולדי,
עודד ואשתו עינת, ולכל נכדי היקרים.

עיצוב העטיפה : רבקה נבון
עריכה : עודד מונזון

אלול, תשס"ח, ספטמבר 2008
כל הזכויות שמורות לכותב, אריה אברהם מונזון – © 2008
רחוב האלוף יוחאי בן נון מספר 10 רמת בית הכרם
ירושלים.
טלפון : 02-6482392, 052-8802988.

<http://www.ArieMonzon.com>

Arie.Monzon@Gmail.com

תוכן העניינים

3	..... תוכן העניינים
4	..... מעין הקדמה
5	..... הצטרפות לתנועת נוער
6	..... התנדבות לקיבוץ רביבים בנגב
9	..... הפעולות ב"הגנה"
13	..... תפקידי הראשון בשרות ההגנה עם נשק
16	..... התנדבות לשרות מלא בשנת 1947
17	..... חיפוש אחר לוחמי הל"ה
19	..... פעילות בהדרכה
23	..... הפעלת הדוידקה בכיבוש מחנה אלנבי
25	..... קורס מפקדי כיתות במחנה שנלר
26	..... התנדבות לפלמ"ח
28	..... קום המדינה
33	..... הגיוס השני בגיל שמונה עשרה שנים
34	..... השרות בהר הצופים- ירושלים
36	..... מלחמת ששת הימים
38	..... לאחר מלחמת ששת הימים
40	..... מלחמת יום הכיפורים
42	..... הסמלים והעיטורים שקבלתי במשך שרותי הצבאי

מעין הקדמה

מה הביא אותי לכתוב את זיכרונותי בגיל הזהב?

מגיל מאוד צעיר יצאתי לעבודה ולחיים עצמאיים להגנת הארץ ולפרנסת הורי ומשפחתי.

עברתי חוויות לא קלות, מלחמה מתמדת להישרדות וקידום בחיי היום יום. הגנה על המדינה שבדרך ומלחמות ישראל ליוו את חיי וסימנו עבורי את הדרך לקיום חיי משפחה ערכיים.

מטרתי היא להעביר לילדי, נכדי והקרובים אליי, את הערכים החיוביים שהקנו לי הורי היקרים: שמירת מסורת, עזרה לזולת, כבוד האדם, אהבת ארץ ישראל, שמירת הקשר במשפחה וכל זאת בתנאים הקשים שחיו בהם.

בברכה והוקרה

אברהם יהודה לייב (אריה) מונזון.

הצטרפות לתנועת נוער

בשנת 1943, בגיל 12, החליט הנוער בשכונה להצטרף לתנועת "בני עקיבא", תנועה דתית לאומית מתקדמת. השתתפנו בפעולות ויצאנו לטיולים מסביב לירושלים. באותן פגישות, המדריכים העבירו את ה"מסר" שצריך להתגייס לשורות ה"הגנה" ואכן גוייסנו לשרות.

באחד הלילות בבית הספר תחכמוני, בחדר חשוך, עמד במרכז שולחן ועליו פנס קטן, תנ"ך, ואקדח. המפקד ישב מהצד הנגדי שאת פניו כמובן לא יכולנו לזהות. נוסח ה"השבעה" היה: "אני אריה מונזון נשבע בזה להיות נאמן עד יום מותי ל"הגנה", ולמלא את אשר יצוו הממונים עלי. הנני מתחייב לשמור על סודות ה"הגנה", ולא לגלות דבר לשום אדם, ואפילו לקרובים אלי ביותר. אם חס וחלילה אכשל בלשוני, אתן את הדין על כך". (שבועת האמונים ל"הגנה" בירושלים). לאחר ההשבעה התחלנו לקבל שיעורי נשק בבית הספר בית הכרם. במקום הייתה תחנת משטרה של הנוטרים. מחסן הנשק היה בקומת הקרקע ובחדר הנשק היה חלון בגובה התקרה שדרכו היינו נמלטים ומסתתרים בגינה עד גמר הביקורת, כאשר מפקד בריטי היה בא לביקורת פתע. את אימוני הסדנאות היינו מבצעים בקיבוץ מעלה החמישה. היינו ישנים במקום ועורכים אימוני שדה ביום ובלילה כולל גלישה באומגה, (גלישה על חבל מגג הבניין לשדה במכשיר בדמות אומגה). לאימונים אלה קראו א"ש.

התנדבות לקיבוץ רביבים בנגב

בגיל שלוש עשרה, בשנת 1944, עברתי לתנועת "הנוער העובד" בירושלים. באותה תקופה נתבקשנו לבוא לעזרת קיבוץ רביבים שעלה לקרקע בשנת 1943 כמצפה בנגב. הקיבוץ הוקם על יד הכפר הערבי ביר עסלוז. התנדבתי והכנתי את עצמי ליציאה לדרך. שובצתי לקבוצה של שישה נערים לבוא לעזרת הישוב רביבים.

יצאנו עם שחר בטנדר לכוון באר שבע, שהייתה ערבית. הנסיעה הייתה קשה. ישבנו בחלק האחורי של הרכב ונסענו שעות רבות. הגענו לבאר שבע, שם עצרנו למנוחה, ונכנסנו לבית קפה שהיה בתוך צריף עץ. בפנים היו שרפרפים ושולחנות נמוכים מעץ וקש. היינו רעבים וצמאים וחיכינו לארוחה. הארוחה כללה: פיתות, גבינה לבנה, קשה ומלוחה, ואבטיח קר. עד היום זכור לי הטעם הנפלא. לאחר גמר הארוחה הוגשו ספלוני קפה טורקי מתוך פינגין מנחשת. הקפה היה מצויץ ולגמנו אותו בהנאה מרובה כגדולים. המשכנו בנסיעה לכוון רביבים, מרחק כשלושים קילומטרים מבאר שבע. לא הכרנו את האזור. זו הייתה הפעם הראשונה שהיינו בנגב, הייתה זו חוויה כשלעצמה. בערב עברנו ואדי גדול מאוד ויבש. הסבירו לנו שכאשר הואדי מתמלא מי שיטפונות הגשמים, לא ניתן בכלל לעבור דרכו. המשכנו לנסוע עד שהגענו לקיבוץ רביבים. נכנסנו לשער בתוך חומה שהקיפה את כל הישוב. בצד שמאל היה מגדל בנוי ובראשו הייתה נקודת תצפית. מצד ימין היה מבנה צמוד לחומה, ששימש חדר אוכל, ומשמאלו היו חדרי המקלחות, שהיו בנויים מפחים ועצים. חברי הקיבוץ קיבלו אותנו בצורה יוצאת מהכלל ודאגו להכין לנו מקומות לינה. היו שתי אפשרויות: האחת במערה, מתחת לחומה, והשנייה בקומה ראשונה, מתחת לתצפית.

ההחלטה נפלה, ושוכנו בקומה הראשונה מתחת לתצפית. היינו מלוכלכים מהדרך הארוכה ונכנסנו להתרחץ במקלחת. פתחנו את הברזים והמים זרמו ממכיילים שהיו על הגג. נתבקשנו לחסוך במים שלא היו בשפע במקום והיה צורך להביא אותם מהכפר הערבי הסמוך, ביר עסלוז. מדי יום הייתה עגלה רתומה לחמור יוצאת עם מיכל, כדי להביא את המים היקרים. במקלחת עצמה על הרצפה היו קרשים, שהפרידו בין האדמה לרגליים. כאשר הרמתי את ראשי הבחנתי בעכבישים צהובים גדולים, והוסבר לנו, שאם לא ניגע בהם הם לא יעשו לנו דבר. מראה מאוד לא מרנין לנערים עירוניים שכמונו.

לאחר המקלחת הגישו לנו ארוחה בחדר האוכל. הארוחה כללה: לחם, מרגרינה ריבה וזיתים. בחדר האוכל היה רדיו שלא חובר לזרם חשמל, מאחר ולא היה חשמל בישוב. היה רק גנרטור, ואת הרדיו היו מחברים למצבר של רכב. למחרת בבוקר חילקו אותנו בין החברים. בכל קבוצה היה חבר קיבוץ ומתנדב. קיבלנו מעדר וזוג נעליים גבוהות וזאת כדי להישמר מהכשת נחשים. יצאנו לשטח להכין תעלות מים בין השתילים הקטנים והרכים, ולשתול שתילים חדשים. העבודה לא הייתה קלה. היינו כל היום גלויים לשמש בלי אפשרות למצוא מחסה, כי העצים היו כמובן קטנים ולא נתנו צל. למרות הכל, היינו מאוד מרוצים ומלאי סיפוק על העזרה שיכולנו להגיש.

לאחר יום עבודה השתדלו חברי הקיבוץ להנעים את זמננו. המא"ז לקח אותנו למאהל הגדול שהיה בגבעה ליד הישוב. ישבנו על מחצלאות והקשבנו לסיפורים על הבדואים מהסביבה. המא"ז הכין ערמת אבנים ומעליה קרשים וזרדים ופח. כאשר האש דלקה והפח האדים הניח מעליו דגי ים שקיבלם מהשכנים הבדואים. הייתה זו הפעם הראשונה שאכלנו דגים על האש. הדגים היו טעימים מאוד, ולקינוח קבלנו קפה שחור טורקי.

ההפתעה: לפתע הזיז המא"ז את יריעות הבד מסביב לאוהל, ולעינינו נגלה מחזה מרהיב: במרחק עמדו גמלים, בשורה, זה ליד זה, ועל גבם רכובים בדואים אשר אחזו ביד אחת רובה, וביד השניה מושכות. אחד הבדואים נתן אות על ידי ירייה באוויר, והתחיל המרוץ המרתק של גמלים ופרשים מלווים ביריות מהרובים. לא האמנו שגמלים יכולים לפתח מהירות כזאת. הרכובים הבדואים הצטרפו לאהל המא"ז והתיישבו מסביב למנגל: אכלו, שתו קפה טורקי, ושוחחו ביניהם. ברור שלא הבנו מילה ממה שנאמר כי השיחה התנהלה בערבית מדוברת.

עברו שבועיים במהירות וחזרנו הביתה לירושלים כאשר החוויות שעברנו ברביבים לא יישכחו לעולם.

חומה ומגדל בקיבוץ רביבים

הפעולות ב"הגנה"

לפני הקמת המדינה, בתקופת המנדט הבריטי, היו שלושה ארגוני מחתרת: ה"הגנה", האצ"ל (ארגון צבאי לאומי) והלח"י (לוחמי חרות ישראל). בגיל 14 הייתי חבר בארגון ה"הגנה", בתור אחראי על קבוצת בחורים ובחורות, שתפקידם היה להדביק כרוזים באזור גאולה עד מאה שערים – בירושלים. כל חבר קיבל קופסת דבק וכרוזים. אחד היה מורח את הדבק על הקיר והשני היה מעביר את הכרוז מעל הדבק. תפקידי היה לעבור ולבדוק שהכרוזים אכן הודבקו כהלכה. בנוסף, הייתה בידי קופסת דבק וכרוזים. באחד הערבים, הגעתי עד לקפה "וולגה" שהיה בית קפה ידוע בגלידות הטובות בכל ירושלים. מתוך בית הקפה יצאו שני שוטרים בריטיים, שאחד מהם היה סמל, והשניים הלכו אחרי. ברגע שהרגשתי זאת, זרקתי את קופסת הדבק והכרוזים לצד הדרך, והמשכתי ללכת. לאחר מספר צעדים, הגיעו השוטרים אליי, והניחו את ידם על כתפי. ביקשתי מהם שיורידו את הידיים, ובמקום זאת המשיכו להחזיק בי עד שהופיעה משורינת המשטרה.

נתבקשתי לעלות ושני השוטרים ישבו לצדי. בנסיעה, כאשר הרכב מדי פעם נעצר, השתדלתי להפיל את גופי על השוטרים. הגענו ל"קישלה", בית סוהר בעיר העתיקה, והוכנסתי לתוך מסדרון חשוך, שבסופו היה חדר שבו ישב שוטר ערבי, שביקש שאמסור את כל חפציי. כך עשיתי, והלה רשם כל פריט ופריט. לאחר מכן ביקש שאחתום על הטופס. אמרתי לו שאני לא חותם על טופס שכתוב באנגלית, והשוטר הרים את ידו כדי להחטיף לי מכה. עצרתי אותו בטרם נחתה ידו על פני. הסמל הבריטי אמר לשוטר שיניח לי למרות שלא חתמתי על הטופס. קיבלתי שמיכה מזוהמת והוכנסתי לתוך אולם חשוך מאוד. הסתכלתי היטב וראיתי לפניי אולם גדול ובו עשרות אסירים שוכבים על הרצפה. תפסתי מקום בפנית האולם, התיישבתי, ולא התכסתי בשמיכה המזוהמת.

באמצע הלילה, אחד האסירים זרק עלי את השמיכה שלו, ולא הורדתי אותה כדי לא להעליב את האסיר. בבוקר החזרתי לאסיר את השמיכה והודיתי לו. במרכז האולם היו חצאי חביות לעשיית הצרכים וכמובן שהריח והצחנה היו בהתאם. בבוקר יצאנו לסיור בחצר ה"קישלה" האחורית. ניתנה ארוחת בוקר שכללה: מים ופיתה יבשה. טבלנו את הפיתה בנוזל שאמור היה להיות תה. המתח היה רב כאשר ראיתי את המפקד שלי, שגם היה עציר, נקרא החוצה.

נשארתי במקום לבד, בין עשרות עצירים ערביים. בשעת הצהריים יצאנו פעם נוספת לחצר ה"קישלה", לארוחה שכללה: מרק דומה למי כביסה, ופיתה יבשה. הסתכלתי לכוון השער להיות ערני לקריאת שמי, ובערב הודיעו לי שאני יוצא. הכניסו אותי לחדרו של השוטר, מסרתי את השמיכה וקיבלתי את כל החפצים שלי בחזרה.

נלקחתי למפקדת סי. אי. די., הבולשת הבריטית, על יד שער יפו. נחקרתי ולא אמרתי דבר חוץ משמי, כתובתי ושם הוריי. אבי הוזמן והחתימו אותו על שטר ערבות על סך 50 לירות שהיה אז סכום כסף עצום. שוחררתי ונסעתי עם אבי הביתה. נתקבלתי בשכונה כגיבור גדול. הדוד מרדכי יצחקי, אחיה של אמי, הזמין אותי להתרחץ באמבטיה שלהם, כי לנו לא הייתה אמבטיה ולא מקלחת מסודרת. אצל הדוד היה גייזר שפעל על נפט ואמבטיה שיכולתי למלא אותה במים חמים, וזו הייתה חוויה שעד היום נשארה בזיכרוני. לאחר הורדת הלכלוך ולבישת בגדים נקיים, הופעתי בפני המפקד ב"הגנה" ומסרתי לו את כל הפרטים. כמובן שהמשכתי בדרכי, בפעילות מחתרתית בארגון ה"הגנה".

תעודות וסמלים מתקופת ההגנה

N. 57556 IDENTIFICATION CARD

Name of holder *ARYE MONSON*

Place of residence *Jerusalem Achwa Aunt*

Place of business _____

Occupation *LABOURER*

Race *Jewish*

Height *5* feet *8* inches

Colour of eyes *Brown*

Colour of hair *Black*

Build *Medium*

Special peculiarities _____

Signature of issuing officer *[Signature]*

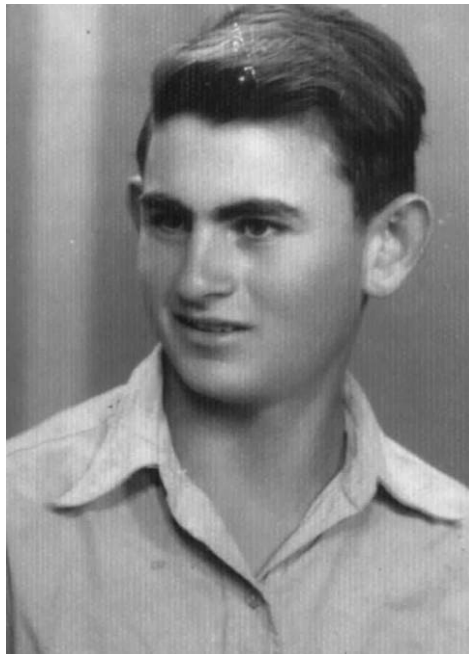
Appointment _____

Place *Jerusalem* Date *15/1/48*

Office stamp partly over photograph.

Signature of holder _____

תעודה מזהה שלי מתקופת המנדט

אני בצעירותי

תפקידי הראשון בשרות ההגנה עם נשק

בשנת 1947, בירושלים, בהיותי בן שש עשרה הוצבתי לשמירה ברחוב שלומציון המלכה (רחוב פרינסס מרי, מול קולנוע רקס) בתוך חנות ציוד ספורט בליווי נערה חברת ההגנה. בתקופה זו, כאשר הבריטים שלטו בארץ, היה חשש שניתפס כמושים כך שאת הנשק, אקדח "פיסטולה ברטה" ורימון "מילס", טמנה הנערה בשמלתה.

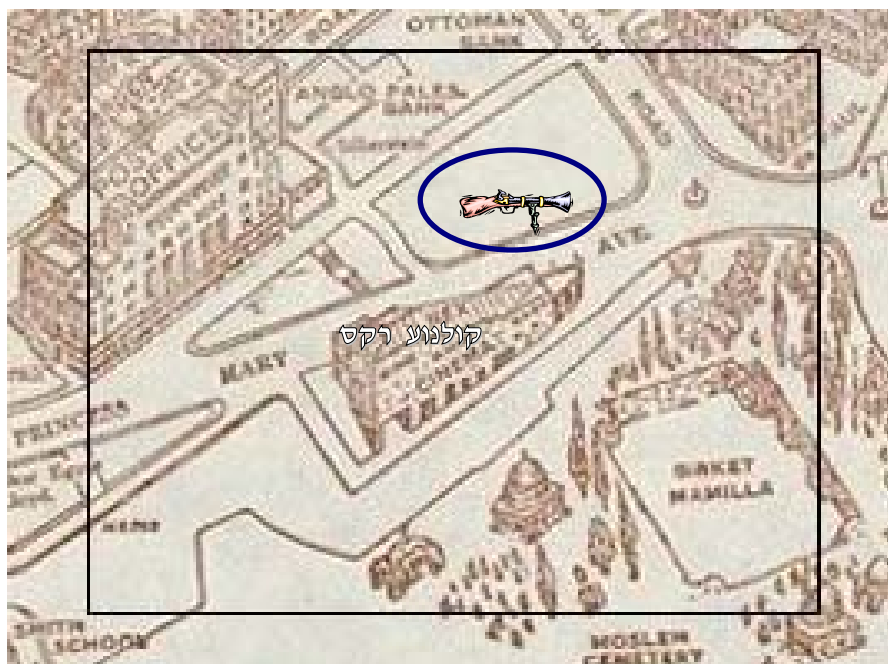
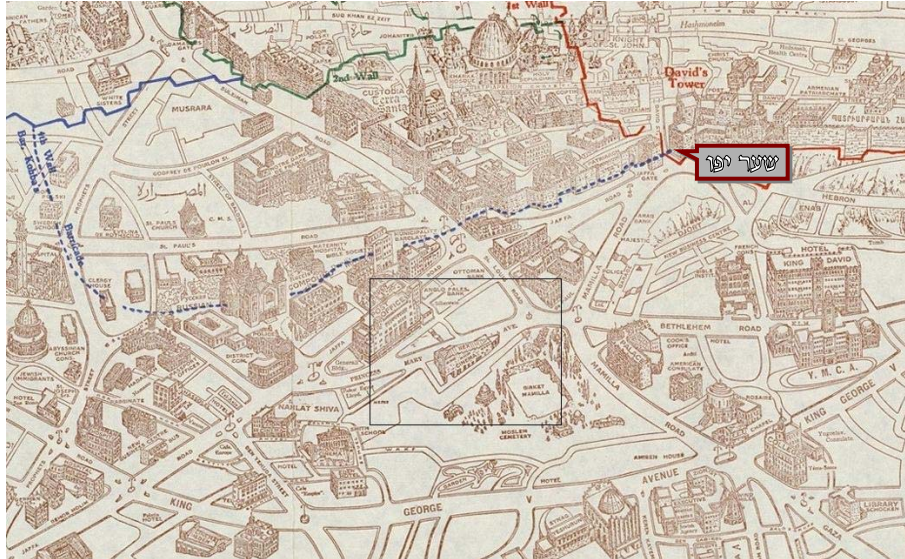
בתאריך 1.12.1947 פורעים ערביים פרצו למרכז המסחרי ממילא, הם הגיעו משער יפו, והחלו לבזוז ולשרוף חנויות ובתי מלאכה. וטבחו ביהודים. הליטוגרפיה של משפחתי, משפחת מונזון, היתה במרכז מסחרי ולמזלם העבירו את כל הציוד לשכונת לתל-ארזה, שבצפון ירושלים.

לאחר "שסיימו" הפורעים להרוס לשרוף ולטבוח במרכז המסחרי ברחוב ממילא שבמזרח ירושלים, החלו מתקדמים בריצה פרועה לכוון רחוב שלומציון המלכה (פרינסס מרי). למזלנו הוצב מקלע ברן בקומה השניה מעל קומת החנויות שכוון אל הרחוב משם הגיעו הפורעים.

את המקלע הוציאו מהסליק בסודיות גמורה מחשש שיתגלה על ידי הבריטים. המחזה היה קשה מאוד. מאות פורעים שואגים ומתקרבים אלינו ואני הייתי דרוך כולי. לקחתי את האקדח והרימון מהנערה, ביד אחת החזקתי באקדח וביד השניה את הרימון והייתי מוכן לכל אפשרות. לפתע- נשמעו צרורות הירי של מקלע הברן לעבר הפורעים, הירי גרם בהלה גדולה במתפרעים והם החלו בורחים לכל עבר וכך נעצרה המתקפה.

אנשינו, אנשי ההגנה, הכניסו מיד את המקלע לסליק ועזבו במהירות את המקום. אני והנערה שבנו למטה הפיקוד ומסרנו דיווח על הנעשה.

כפעולת תגמול לפרעות הערבים במרכז מסחרי בסוף שנת 1947, הוצת על ידי מחתרת האצ"ל קולנוע "רקס" ברחוב פרינסס מרי, שהיה בבעלות ערבית.

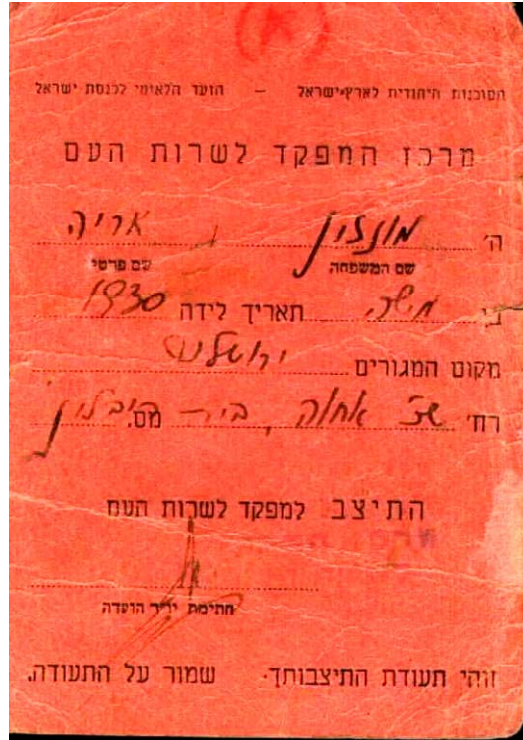
מפה ישנה של ירושלים בה מופיע קולנוע "רקס" ברחוב Princess Mary (כיום רחוב שלומציון המלכה). בשטח המסומן בעיגול היו בשנת 47 חנויות ובניין של 3 קומות עליו הוצב (קומה 2) המיקלע שעצר את התקפת הפורעים הערבים.

1947, אימון ברובה אנגלי בארזה

התנדבות לשרות מלא בשנת 1947

בשנת 1947 נקראתי על ידי מפקדת ה"הגנה" להתנדב לשרות מלא, ובשל כך נאלצתי לשנות את גילי בשנה אחת.

תעודת התייצבות למפקד לשרות העם

באותה שנה, עזבתי את מקום עבודתי שבבית חרושת "נעלי ארצנו", ונשלחתי לקורס לנשק קל, שהתקיים בהר הצופים. מפקד הקורס היה מנחם גורן (גרוס). זומנו ליציאה במרכז ירושלים והבאנו אתנו את כל הציוד האישי. עלינו לשריוניות ונסענו להר הצופים, לאוניברסיטה העברית. התחלנו להתאמן בשטחים הפנימיים של האוניברסיטה, ואת המטווחים היינו מקיימים במחצבה, בתוך השטח הפנימי. זו הייתה הפעם הראשונה בה ירינו בכלים שונים כולל מקלע ברן. במהלך הקורס נקראנו למבצע חיפוש 35 הבחורים שיצאו לעזרת גוש-עציון.

1948, בעמדה בהר הצופים עם מקלע ברן

חיפוש אחר לוחמי הל"ה

בתאריך 14.1.1948 נלחמו לוחמי ה"הגנה" וחברי המושבים בגוש עציון נגד כנופיות ערביות מכל הסביבה. המצב היה בכי רע והיה צורך דחוף לשלוח תגבורת לעזרת הגוש. בתאריך 16.1.48 נשלחו 35 בחורים צעירים בדרך עוקפת. הכביש לגוש עציון היה חסום על ידי האויב הערבי. נבחרה דרך עוקפת מהר טוב, בית גיימל, לגוש עציון. 35 הבחורים, לא הגיעו לגוש, והיה חשש לגורלם. הוחלט לשלוח כוח לחיפוש הבחורים הלוחמים ולאחר מכן להצטרף אליהם לשמירת הגוש. למטרה זו נבחרו לוחמים מהפלמ"ח וחניכי הקורס לנשק קל. כאמור, נקראנו למבצע החיפוש. יצאנו למושב הר טוב. במושב צויידנו בנשק שהגיע מצי'כיה מלא בגריז(שמן סיכה למכונות). ניקינו את הנשק כל הלילה ובבוקר יצאנו למשימה במשוריינים של אותם הימים: משאית שהורכבו עליה לוחות ברזל וצריחים לירי, הפכה לשריונית. גלגלי המשאיות היו צמיגים רגילים מגומי. היינו אמורים לנוע דרך הר טוב למנזר בית גיימל. לפני המנזר היה מכתש גדול שמסביבו הרים גבוהים.

ירדנו לפני המכתש, והתפרסנו לכיוון ההרים. ראינו ערבי רץ, והחלטה הייתה צריכה להיות: לירות בו או להתעלם? בו ברגע הערבי נעלם. המשכנו לנוע. הגענו ראשונים לפסגת ההר, ומהפסגה ראינו לפנינו מאות ערבים חמושים ברובים, מקלעים וחרבות, כשהם רכובים על סוסים ולבושים בבגדים לבנים כתכריכים. פתחנו באש לעברם, ועכבנו את התקדמותם.

לידי היה לוחם בשם מוסה ובידו סטן. הנשק שהיה ברשותי היה רובה, ומוסה ביקש להחליף בינינו בכלי הנשק, כדי לצלוף בתוקפים. החלפנו, והוא החל לצלוף לעברם.

מוסה הרים את המשקפת שהייתה ברשותו וקיבל כדור במצח, צנח בין הסלעים ונהרג במקום. לקחתי את הרובה שלי, ולפתע הופיע לפנינו, במרחק של כעשרה מטר, ערבי גבוה לבוש בגדים לבנים ובידו חרב גדולה שלופה נגדנו. אחד הלוחמים שעמד לידי, התרומם ופתח בירי לעברו, ורוקן את כל המחסנית מכף רגל ועד ראש. הערבי נפל בכל כובד משקלו.

המצב הלך והחמיר, כי קרב זה התנהל ביום ולא בלילה, כפי שהיה נהוג עד אז. כותרנו מכל עבר, היינו בסכנה, ואז ניתנה פקודה לסגת לכיוון השריוניות. החלה הנסיגה. לא הצלחנו להוציא את החלל מבין הסלעים ולצערנו נסוגנו בלעדיו. האויב המשיך להלחם בנו. הערבים לא ירדו אלינו מההר, כי חשבו שמחכה לנו תגבורת בשריוניות. אך לא כך היה.

הגענו בשארית הכוחות להסעה שחיכתה לנו, ונסענו עם גלגלים מנוקבים מכדורים בנסיעה איטית עד למושב הר – טוב.

בהגיענו, קיבלנו את הידיעה המרה והכואבת על שלושים וחמישה הלוחמים שנרצחו באכזריות כאשר היו בדרכם לעזרת גוש עציון. הכאב היה גדול. חזרנו להמשך הקורס למפקדים בהר הצופים.

פעילות בהדרכה

בשנת 1948 הסתיים הקורס והוצבתי להדרכה בכפר עברי שליד ירושלים, לשם הגענו ברכב משוריין.

כעבור מספר ימים קיבלנו מחזור של טירונים שלא היה להם מושג כל שהוא בנשק, ולא באימוני שדה. וכן, לא היה ביניהם גיבוש חברתי. שיכנו אותם במבנים הישנים שהיו בישוב. המצב היה קשה: מיטות צבאיות מברזנט, שמיכות שלא הספיקו לכולם, והמזון בצמצום: לחם, מרגרינה, זיתים, וריבה. ירושלים הייתה במצור, ולא יכולנו לצפות ליותר מזה. התחלנו לאמן את הטיירונים במרץ רב. הכל הלך כשורה, עד שהחברה שלא היו בכושר התעייפו, היו רעבים, והקור בלילה הציק להם, והם דרשו לחזור לירושלים. הסברנו להם שהדבר בלתי אפשרי. הם נמצאים בקורס ועליהם לסיים אותו. הזמנו את המפקד מירושלים, שמואל פרודובסקי (פיפי), כדי להרגיע את הרוחות. המפקד הגיע ונאם בפניהם ופתאום, באמצע הנאום, התחילו הטיירונים לרוץ לכוון עזריה, ישוב ערבי, מתחת להר הצופים. לא נותרה לנו ברירה אלא לפתוח באש מעל ראשיהם והדבר עזר. הטיירונים חזרו והיו ממושמעים עד גמר הקורס.

בסיום ההדרכה בכפר עברי, נשלחתי להדריך במוצא עלית.

הגיעה קבוצה של בחורים עולים חדשים ניצולי שואה מאירופה, שלא ידעו עברית. הם היו ממושמעים וצייתנים, והיה לי סיפוק גדול להיות המדריך הישראלי הראשון שלהם בארץ ישראל.

מחזור מגויסים דתיים מ"אגודת ישראל" ועולים חדשים מסורתיים

שנת 1947, במחנה אימונים בארזה שבישוב מוצא עלית
עם מקלע לואיס

יחד איתי הדריך חברי הטוב אברהם בוקסר. הייתה תורנות בינינו ליציאות חופשה ללילה. באחד הלילות ירדתי, לביתי בירושלים, ובוקסר נשאר במחנה. בלילה זה הותקפה המחצבה בצובא, והחיילים שהיו במחנה, נשלחו לחיזוק הכוח שהיה במחצבה.

עם אברהם בוקסר- עליה להר הצופים – לקורס בנשק קל

באותו קרב, אברהם בוקסר נפגע מכדור ברגלו, והאויב לא הפסיק להמטיר אש. הפצוע נשאר מתחת לרכב ומאיבוד דם רב נפטר. באותו לילה בבית, בירושלים, התעוררתי לפתע, קמתי ממיטתי וצעדתי לכוון דלת היציאה. שאלה אותי אמי: "לאן אתה הולך בשעת לילה זו?" עניתי לה: "בוקסר נהרג ועלי לחזור למחנה". זו הייתה תחושתתי, ולצערי הרב איבדתי חבר טוב. יהא זכרו ברוך.

1947, צוות מדריכים בארזה שבישוב מוצא עלית. אני ובוקסר ז"ל משמאל ויעקב פרנקל ז"ל מימין למטה

1947, אני מצד שמאל, וחברי לנשק

הפעלת הדוידקה בכיבוש מחנה אלנבי

לאחר גמר הקורס צורפתי לגדוד מכמ"ש, גדוד קרבי, והוטל עלי להיות אחד משלושת המפעילים של הדוידקה בירושלים.

תפקיד הצוות היה לדאוג להביא את הכלי לתיפעול מלא כולל הכנת הפגז. הפעולות היו: מילוי החלק העליון של הפגז בחומר נפץ "טי. אן. טי." דרך שלושה חורים בראש הפגז. החלק העליון של הפגז היה בנוי מצינור ארבעה צול והחלק התחתון מצינור שני צול. מילאנו את חומר הנפץ דרך שלושת החורים בראש הפגז, ודחסנו במקלות עגולים עד למילוי הסופי. בשלושת החורים הרכבנו נפצי השהייה שהיינו צריכים לפרק מרימונים ישנים. כיוון שהיו ישנים והיה קשה לפרקם, היה צורך להיעזר בפטישים ומפתחות, כאשר הרימון היה בתוך מלחציים. העבודה הייתה מסוכנת, אבל לא הייתה ברירה אחרת. את החלק התחתון מילאנו בשקיות אבק שריפה, שנתנו לפגז את תאוצתו ובכך קבעו את מרחק מעופו. ערכנו ניסויים. במהלך כל ניסוי הוספנו או הורדנו שקיות אבק שריפה, עד לקבלת המרחק המתאים. אטמנו את מיקומי הנפצים בפקקים של צינורות מים.

את הניסויים ערכנו בשדרות הרצל על יד בית העלמין, לכיוון עמק ציון (כיום בית חולים שערי צדק). לאחר כל ההכנות, קיבלנו פקודה להעביר את הדוידקה והפגזים לתלפיות, שהייתה מכותרת בכפרים ערביים. לא הייתה כל אפשרות להעביר את הדוידקה ביום. נאלצנו להעבירה בלילה, דרך שטח שנשלט על ידי ערבים.

מרגמת הדוידקה המוצגת כיום בירושלים

הדרך הייתה קשה במיוחד, כולה טרשים, והמשקל היה כבד. כל פגז נישא בידי שני חיילים ואת הדוידקה נשאו שלושה חיילים. הדרך הייתה משובשת. היה שקט ושמענו את קול שיחתם של הערבים, כי היו קרובים מאוד אלינו. המשכנו לתלפיות. הצבנו את הדוידקה בשטח שעל יד מחנה אלנבי, והעמסנו על בסיס הדוידקה שקים מלאים בעפר כדי למנוע העפתה בזמן הירי. הכנסנו את הפגז הראשון. קשרנו את הדוקרן בחבל ארוך כדי לא להיפגע בשעת הירי. הפקודה ניתנה, החבל נמשך, והפגז יצא לדרך. במעופו התגלגל והמשיך עד שנחת במחנה אלנבי. הפגז לא התפוצץ. המודיעין שלנו עלה על הקשר של העירקים ושמע שהם מבקשים מהמפקדה שלהם תגבורת, ובמידה והתגבורת לא תגיע, ייאלצו לסגת: "היהודים מפגיזים אותנו בפגזים, שלא ראינו מעולם". ניתנה לנו הוראה לשלח פגז נוסף, וכך עשינו. השני עשה את דרכו לאותו מקום ונחת על הפגז הראשון. הפיצוץ וההדף היו גדולים ביותר. העירקים החלו לסגת, וכוחותינו נכנסו לפעולה וכבשו את מחנה אלנבי ולאחר מכן את כל שכונת בקעה.

קורס מפקדי כיתות במחנה שנלר

בשנת 1948 נשלחתי לקורס מפקדי כיתות שהתקיים במחנה "שנלר" בפיקודו של מישקה. האימונים היו קשים, התאמנו בגבעות תל ארזה סמוך למחנה. בתאריך 13.4.1948 יצאה שיירה להר הצופים שכללה אמבולנסים, רופאים ואחיות, אוטובוסים משוריינים, משאיות להעברת הספקת מזון, ושתי מכוניות לווידוך שיח' גיראח. השיירה הותקפה על ידי הערבים. ראינו את כל הנעשה משטח המחנה ולא יכולנו לעזור. עמדנו מוכנים לצאת לעזרת הנתקפים. חיכינו לפקודה, והפקודה לא הגיעה. האכזבה בין החניכים הייתה רבה. אולי יכולנו להציל, אנחנו הלוחמים, ולו במעט, את שיירת הרופאים? סיימתי את קורס מפקדי הכיתות וחזרתי לגדוד מכמ"ש. מפאת ריבוי ההרוגים והפצועים מהגדוד, החליטו בפיקוד לפרק את גדוד מכמ"ש, ולפזר את הנותרים שנשארו, ברוך ה' בריאים ושלמים, ולצרפם לגדודים אחרים.

אנדרטה לזכר נופלי שיירת הר-הצופים

התנדבות לפלמ"ח

במאי 1948 התנדבתי לפלמ"ח, לגדוד הרביעי, "הפורצים" שחנה בקרית ענבים. מפקד הפלוגה היה דוד אלעזר (דדו). פיקדתי על כיתה, ויצאנו לפעולות שונות ביום ובלילה: פעולות במשלטי שער הגיא (בית מחסיר), פריצת דרך בורמה והתקפה לכיבוש "הראדר".

"הראדר", שנכבשה על ידי הירדנים מידינו, עמדה מבוצרת היטב. הביצורים הוקמו על ידי "סולל בונה". המטרה הייתה לכבוש מחדש את המוצב מהירדנים. היו להם חיילים מאומנים ונשק חדיש שקבלו מהבריטים, ביניהם משוריינים בעלי תותח 2 אינטש.

מפקד הפלוגה שלנו, דוד אלעזר (דדו), נתן הוראה להתכונן למתקפה בלילה. יצאנו שלוש מחלקות. אחת המחלקות הייתה של יאיר, שהיה צריך לתקוף מהצד הימני של המוצב, ולפרוץ פנימה על ידי פיצוץ בונגלוס. המחלקה השנייה הייתה של יוסף, שהייתה צריכה לתקוף מצד שמאל. המחלקה השלישית של יוסקה פריצקי, שהייתה צריכה לפרוץ מהמרכז.

הייתי מפקד כיתה מספר שתיים, במחלקה של יוסקה. החשיך, והתחלנו לנוע לפי התוכנית. ההתקדמות הייתה קשה. היה צורך לטפס על גבעה תלולה ולעבור על-יד משלט קדמי של הירדנים.

לבסוף, הגענו עד המטרה, והכנו את עצמנו לפני הגדרות. חיכינו לשמוע את הפיצוצים שהיו צריכים להתבצע על ידי יאיר. לפתע נשמעו הפיצוצים, חיכינו מעט ולא ראינו דבר. יוסקה צעק "יאיר-יאיר" ולא הייתה כל תשובה. ניתנה הוראה ממפקד המחלקה לכיתה מספר אחת: "הסתער!" הכיתה הסתערה. מעמדות הירדנים נפתחה אש תופת מכל סוגי הנשק, כולל תותחים שני אינטש, ולא שמענו יותר מהכיתה. יוסקה נתן הוראה: "כיתה מספר שתיים היכון להסתערות!" זאת הייתה הכיתה שלי.

חילקתי את הכיתה לשניים: חצי מצד ימין, וחצי מצד שמאל, וחיכיתי לפקודת ההסתערות. לאחר דיון בין מפקד המחלקה לבין המפקדה, הוחלט להפסיק את המתקפה, ונתנה הפקודה: "לסגת!".

הנסיגה החלה במצב קשה ביותר משתי סיבות: אחת, אור היום הפציע, והשניה, האש מהמוצב הייתה כבדה ביותר וכללה ירי מתותחי שני אינטש. כמו כן, היו פצועים שהיינו צריכים להחזיר הביתה. למזלנו הנסיגה הייתה מסודרת ולפיכך נחסכו נפגעים נוספים. הגענו לבית פפרמן ואז החלה הפגזה כבדה מתותחי הירדנים. הפגזים שרקו מכל עבר עד שירדנו לקיבוץ קריית ענבים, למקום שבו חנינו. בתגובה להפגזות התותחים, הפעלנו תותחים נגררים על גלגלים שקיבלנו מצרפת. את התותחים הצבנו בגבעה על יד המנזר שבאבו-גוש. ירינו מהתותחים מספר מטחים, ולצערנו התחמושת הייתה ישנה, והפגזים נפלו באמצע מעופם, ולא הגיעו למטרה, למוצב "הראדר". למרות כל זאת, החזקנו מעמד ויצאנו מדי לילה לפעולות בכל הסביבה, ושמרנו על נתיב פתוח לירושלים הבירה, שהיתה במצור.

קום המדינה

שנת 1948. ירושלים הייתה במצור. לא היה מספיק מזון ומים. כמעט בכל חצר ובית בירושלים היו בורות של מי גשמים. הבורות ננעלו במנעולים על ידי הרשויות ובעלי הבתים לא יכלו לשאוב מתוכם מים, ועמדו בתור כמו כל התושבים עם פחים שהביאו מביתם. התורים היו ארוכים מאוד. לא פעם הלגיון הירדני היה מפגיז את אותם המקומות של חלוקת המים. שמועה נפוצה בירושלים, שמלשינים מוסרים לירדנים את שעות חלוקת המים ומיקומם המדויק, ולכן ההפגזות היו מדויקות וגרמו לפגיעות בתושבים המבוגרים והילדים.

בהיותי בפלמ"ח בקיבוץ קריית ענבים, נעזרתי בידידים מהקיבוץ וביקשתי מאחד מהם להתלוות אלי לכפר הערבי הידידותי "אבו גוש", כדי לרכוש ירקות טריים לבני משפחתי. קניתי ירקות: עגבניות, בצל, מלפפונים. הוספתי מספר קופסאות של סרדינים, גבינות, קוקוזין, וקופסת בשר טחון כשר. התלבטתי, כיצד אעביר את המצרכים לירושלים? אחד ממפקדי הכיתות היה תושב העיר, "ממאה שערים" ומסיבות משפחתיות יצא לירושלים לחופשה. לא היה ברשותי תיק או תרמיל כדי שאמלא בו את המצרכים. לקחתי את כובע הגרב שהיה לראשי, מתחתי אותו והכנסתי לתוכו את המצרכים "היקרים". ביקשתי ממנו להתקשר לאבי ולהודיע לו שיש עבורו חבילת מזון. כעבור מספר ימים קיבלתי מאבי ובני המשפחה מכתב תודה, בו הודו לי עבור החבילה שהגיעה ממש בזמן. בבית לא היה נפט לחימום ובישול ואבי מצא "פטנט": במגהץ פחמים הצליח לבשל מזון ולחמם מים. במכתב ציין אבי שנתן לדוד יצחקי חלק ממשלוח העגבניות ושאר הירקות ושוב הודה לי מאוד. המכתב מהבית שימח את לבי מאוד.

בתקופת ההפגזות בירושלים עבר אבי שני אירועי מוחין. האירוע הראשון קרה כאשר אבי היה בדרכו באחד מרחובות ירושלים, ופגז ירדני נפל בסמוך לו. כתוצאה מהאירוע שותק חצי גופו והוא רותק למיטתו בבית. בטיפולה המסור של אמי וכוח רצונו הרב השתפר מצבו והחלים. לאחר מספר חודשים שוב קרה אירוע מוחי לאבי, ואז כל פלג גופו הימני שותק. גם הפעם אמי טפלה בו במסירות וכן אחותי שרה עזרה ככל אשר יכלה, אך לבסוף נאלצנו להעבירו

לבית חולים סיעודי. לצערי הרב, אפילו ביום נשואי עם אהובה בינואר 1954, לא יכול היה אבי להשתתף ביום שמחתנו, עקב מצבו הגופני הקשה. בחודש יולי 1955 נפטר אבי ז"ל בהיותו בן 58 בלבד. תהא נשמתו צרורה בצרור החיים.

במסגרת שירותי בגדוד ה"פורצים" בפלמ"ח עזבנו את קריית ענבים וירדנו לאבטח את השיירות העולות לירושלים מהשפלה. אותן שיירות עלו לירושלים הנצורה בדרך "בורמה", דרך חלופית שנפרצה ונסללה למחצה. העבירו באותה דרך גם צינורות מים ממעיינות ראש העין לירושלים. תפקידנו היה לאבטח את השריוניות העמוסות מזון, נשק וחיילים וכן את העברת המים. דרך "בורמה" הייתה דרך קשה ולא סלולה, כך שבמקרים רבים נאלצנו לפרוס רשתות ברזל לאורך דרך העפר, כדי לאפשר את מעבר השיירות.

שרתתי בפלמ"ח בגדוד ה"פורצים" עד תאריך 7.11.1948 בו פורק הפלמ"ח.

בהתאם להחלטת המוסדות. חזרתי לירושלים – הביתה.

1948, סגל פיקוד פלוגה ג' גדוד הפורצים עם מפקד הפלוגה דוד אלעזר (דדו) –

שורה עליונה רביעי משמאל) ואנוכי (בעיגול)

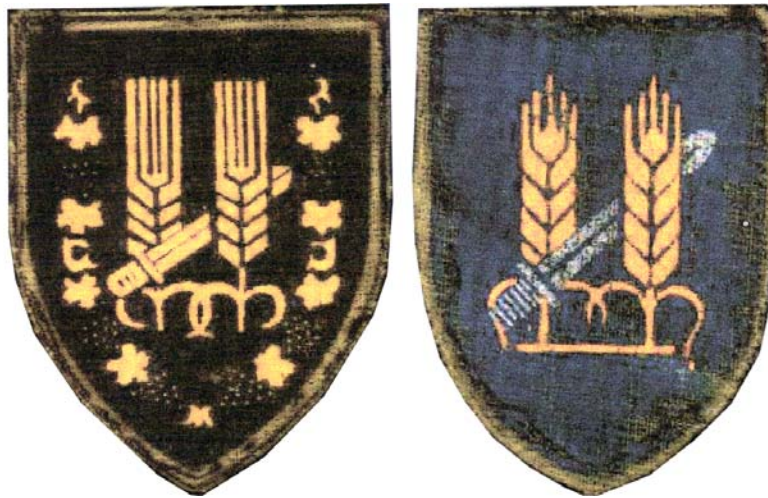
1948, אני מעביר שעור במקלע

1948, משאית עם לוחמי הפלמ"ח ואנוכי (בעיגול)

1948, סגל המחלקה ואנוכי (בעיגול)

תג חטיבת "הראל" ותג גדוד הפירצה

תעודת שירות בפל"מח

שם המשפחה בפל"מח	שם פרטי	א ר י ה	ס ו נ ז ר ן	משה	שם האב
שנת לידה	מס' תעודת זהות	ירושלים	83543	ירושלים	כתובת נוכחית
תאריך גיוס לפל"מח	ממקום	הגדרה ה-4	ליחידה	מאי 1948	תאריך גיוס לפל"מח
תאריך העברה לרזרבה	תאריך גיוס מחדש	ליחידה			
יחידת שירות אחרונה בפל"מח	הדרגה בסיום השירות	ס מ ל	ההאל - הגדרה ה-4	7.11.1948 - הפירוק	תאריך סיום השירות בפל"מח
תפקידים עיקריים בפל"מח					

יונא אלון

פל"מח

מסביב יהום השער.
אך ראשנו לא ישח.
לפקודה תמיד אנחנו -
אנו, אנו הפל"מח.

4416

תעודת שירותי בפל"מח

הגיוס השני בגיל שמונה עשרה שנים

בהגיעי לגיל 18, גיל הגיוס, התגייסתי לצבא ההגנה לישראל (צה"ל), להשלמת השרות הסדיר. הוצבתי לחטיבה 16 הירושלמית במחנה "שנלר" בדרגת סמל. אחר כך קבלתי דרגת סמל ראשון ושירתתי בהגנה מרחבית. מוניתית לתפקיד סגן מפקד גוש בדרגת רב סמל. תפקידנו היה לאבטח את כל הישובים מירושלים דרך יישובי ה"פרוזדור" עד "נתיב הל"ה". דאגנו לכל הישובים שהוקמו על ידי עולי מרוקו, כורדיסטן, עיראק, ועולי תימן. אותם פליטים שהגיעו מארצות ערב שוכנו באוהלים, צריפי עץ ופחונים. מצב הפליטים היה קשה מאוד, הם סבלו מתנאי מחיה ירודים: החום בקיץ היה בלתי נסבל והקור בחורף גרם לתחלואה רבה. הישוב הוותיק בארץ השתדל מאוד לעזור לאותם עולים חדשים שהגיעו מארצות ערב, בחוסר כל. בעזרת המוסדות הצליחו להקים משקי עזר בהם הקימו לולי עופות, זרעו ירקות ושתלו עצי פרי לתצרוכת עצמית. במשך השנים, אותם ישובים הפכו לכפרים משגשגים לדוגמא ולתפארת מדינת ישראל. דאגנו שבכל ישוב יהיה מא"ז, שהיה אחראי על השמירות ומחסן הנשק. הדרכנו אותם ודאגנו להם צבאית.

1948 בצבא הגנה לישראל

השרות בהר הצופים- ירושלים

בגמר שירותי בצה"ל, בשרות סדיר 10.12.1950, חתמתי על המשך שרות בצבא הקבע. עברתי להדריך במחנה סטף על יד עין כרם (ירושלים). הדרכתי מחזורים רבים, ולאחר מכן עברתי לגדוד 963, שהיה בישוב אורה, ליד עמינדב בתור רב סמל פלוגתי.

היינו אמורים לעלות ל"הר הצופים", שטח בריבונות ישראלית, כאשר מסביבו ישובים ערביים עוינים. הכניסה ל"הר הצופים" הייתה לפי הסכם עם האומות המאוחדות, ולפי הסכם זה עלינו להר כ"שוטרים" ולא כחיילים. הנסיעה ל"הר הצופים" נעשתה בשריוניות, דרך מעבר מנדלבויים.

מעבר מנדלבויים

בתוך המשורייין הברחנו כלי נשק שהוחבאו בתוך חביות דלק. כל משורייין לווה על ידי שוטר ירדני עד לכניסה להר, שהייתה מובלעת בריבונות ישראל. התפרסנו עם כל הכוח הצבאי שהיה לנו בעמדות לאורך כל ההר, מבנייני "הדסה" (בית החולים) ועד לאזור בנייני האוניברסיטה העברית, מול אוגוסטה וויקטוריה, שהיה בשטח ערבי.

שהיתי בהר הצופים כשלושה חדשים. בתקופה זו עלה בידינו ל"חזות" ברצח המלך עבדאללה, מלך ירדן (סבו של המלך חוסיין), שבוצע בשטח מסגד אל אקצה, בידי פלסטיניים. אנחנו צוידנו במשקפות וחזינו באירוע ההיסטורי. צפינו לעבר העיר העתיקה. תקפו אותנו געגועים עזים לכותל המערבי, לחורבת רבי יהודה החסיד ולכל אותם מקומות קדושים שנפלו לידי הליגיון הערבי בשנת 1948.

לאחר שירדנו מהר הצופים המשכתי לשרת בגדוד 963 עד לסיום חוזה השרות בצבא הקבע, 7.12.1951, אז יצאתי לחיים האזרחיים.

מלחמת ששת הימים

בתאריך 29.5.1967 גוייסתי ב"צו 8" לגדוד 963 חטיבה 16 (חטיבה ירושלמית) בתור רב סמל פלוגת המפקדה. ארזתי את חפצי ויצאתי עם הרכב הפרטי, סוסיתא מסחרית, למחנה "שנלר". התארגנו ויצאנו לכיוון הישוב נס הרים. כל פלוגה התארגנה לתפיסת קו ההגנה, וזאת לאחר שייכבשו שטחי האויב. במשך הזמן היינו רתוקים לרדיו וציפינו להוראות תזוזה. לבסוף התחילו להגיע ההודעות המשמחות: חייל האויר הישראלי הצליח להשמיד את שדות התעופה של חיל האויר המצרי.

מצב הרוח של כולנו השתפר בהתאם. קיבלנו פקודה לפרוץ מזרחה דרך הציר הממשיך ממבואות ביתר אל הכפרים הערביים: ואדי פוכי, חוסן, ביתר (באתיר), לכוון- חדאר, לתפוס את ציר בית לחם- חברון. בדרך עברנו ונכנסנו לכל הכפרים. הכפריים, מרוב פחד, הניפו מעל הגגות בדים לבנים לאות כניעה. הגענו למחנה הליגיון שהיה נטוש. חיילי האויב הופתעו והשאירו את כל ציודם במקום, ונסו על נפשם. נשק ותחמושת היו מפורזים בכל השטח. סוללות התותחים לא היו מאויישות. כל המחנה ננטש. המשכנו לכפר אל-חדר, בריכות שלמה. במקום ערכנו מסדר מרשים ביותר. עברנו דרך השער בחוסן, לכוון ציר בית לחם- חברון. נכנסנו לבית לחם ולקבר רחל. עמדנו ליד קברה של רחל אמנו וכולנו בכינו, קצינים וטוראים כאחד. מאז היותי ילד קטן לא הזדמן לי להיות בקבר רחל, ולכן התרגשתי מאוד. חלק מהכוח ירד לחברון ואני בתוכם. נכנסנו למערת המכפלה וזאת הייתה הפעם הראשונה בחיי שביקרתי בקברי האבות: אברהם, יצחק, יעקב, ושרה אמנו. ההתרגשות אחזה בכולנו, ואת הבכי, בכי של שמחה, איש לא יכל היה לעצור. ואז נשבענו איש לרעהו: "את המקום הקדוש הזה, לא נעזוב לעולם". מי ייתן ושבעה זו תתגשם!.

פתחנו את מכשיר הרדיו לשמיעת "חדשות" מהקרבות: צה"ל כבש את סיני מידי המצרים, והגיע עד תעלת סואץ. ירושלים העתיקה שוחררה והכותל המערבי היה בידנו. רמת הגולן נכבשה מידי הסורים וכל בקעת הירדן מים המלח צפונה עד קיבוצי עמק הירדן שוחררו מיד הליגיון הירדני. במלחמה זו שנכפתה עלינו שלא ברצוננו נפלו חיילי צה"ל רבים, יהי זכרם ברוך. המלחמה הסתיימה, חזרנו בעזרת ה' הביתה בשלום, עם הרגשת התעלות שזכינו בימינו אלו לראות בשחרור ארץ ישראל וירושלים הבירה, לנצח נצחים.

בסיום הקרבות והמלחמה, ארגנו מפקדי הגדוד טיול משפחות באוטובוסים בליווי הצבא, לכל השטח ששוחרר ביהודה ושומרון: נסענו לכוון רמאלה דרך ההרים, ליריחו ומשם לבריכות שלמה, לחברון ובחזרה לבית לחם ולקבר רחל. בני המשפחות היו שותפים לחוויות שאנחנו החיילים עברנו.

מערת המכפלה במלחמת ששת הימים

לאחר מלחמת ששת הימים

בשנת 1968 שירתי במילואים בשדה התעופה עציון בסיני "בקעת הירח" כמפקד מחלקה.

נשלחנו, כל המחלקה שהשתייכה לחיל המשמר, לשמירה מסביב לשדה התעופה.

יצאנו מירושלים לכיוון אילת דרך בית החולים "יוספטל", לכיוון סיני. הדרך הייתה ארוכה ומפותלת, וכאשר הגענו לראש ההר ניגלה לעינינו משטח עצום כשולחן ענק. המקום נקרא "בקעת הירח". המשכנו לנסוע והגענו ליעדנו, שדה התעופה עציון אשר בסיני.

חילקתי את חיילי לעמדות השמירה על מתקני שדה התעופה. תפקידנו היה לפטרל סביב שטח השדה, ליצור קשר רצוף עם הבדואים ששכנו בסביבה ולתהות על קנקנם, מאחר שאותם בדואים היו בעבר תחת שלטון מצרי.

באחד הסיורים הבחנתי בדרך מעניינת. הגענו לאזור בו ההרים עשויים חול בשכבות של צבעים: בצבעי אדום, צהוב, ירוק, וכחול. עמדנו נפעמים ומוקסמים מהמראה שנגלה לעינינו.

המשכנו לנסוע בקומנדקר לכיוון ההרים כמהופנטים, הדרך הייתה חול מדבר טובעני, ובקושי התקדמנו.

ניסינו למצוא דרך לצאת מהמקום. כל שביל נראה לנו כדרך יציאה. הרכב לא זז ממקומו. נסינו לדחוף את הקומנדקר וזה שקע עמוק יותר בחול. מצב השמן היה בכי רע, מכשיר הקשר נותק וכך נשארנו עם רכב תקוע, באין קשר, המים אזלו, והחום במדבר סיני גבר ועלה.

החלטתי במקום שאין ברירה. עליי להשאיר את הרכב במקומו עם אחד החיילים, הנהג, ואנחנו התחלנו ללכת ברגל לפי סימני הגלגלים, לכיוון שדה התעופה.

בדרך חזרה נתקלנו בבדואי ואשתו, כשהם יושבים בפתח מערה, ומעליהם סוכת בד מאולתרת, הגנה מפני השמש והחום.

לאחר ברכות שלום מסורתיות בקשנו מהבדואי קצת מים לשתות, כי היינו יבשים וצמאים לחלוטין. תשובתו הייתה "לא" בקול תקיף. האישה שישבה לידו ציוותה בקול "התיאו מואי", כלומר: "תן להם מים". הבעל הממושמע חפר בידו בחול וגילה מים מהולים בחול. לקח הבדואי קופסת פלסטיק שהייתה

ברשותו ונתן לנו לשתות מהמים. שתינו לרוויה, טעם המים היה בפינו כמי מעין טעימים וטהורים. כמובן שהודינו לבדואי ולאשתו. ביקשנו ממנו את הגמל שהיה ברשותו, כדי שנוכל להגיע ליעדנו. הלה סרב והסביר לנו שהגמל צעיר והוא עלול להשתולל ולא נוכל לרכב עליו. בחוסר ברירה המשכנו ברגל עד למחנה. מיד בהגיענו בקשתי זחל"ם מהמחנה השני, העמסנו לחמים ומים בגריקנים, ירדנו לואדי עם הזחל"ם ונהג מקצועי. הגענו למקום שבו הקומנדקר היה תקוע בתוך החול. הוצאנו את הרכב, המשכנו לכיוון הבדואי, הבאנו את המים והלחמים וקופסאות השימורים. הבדואי קיבל בתודה את המצרכים והפעם התודות באו מצידו. הוזמנו לקפה שעשוי היה כמו שרק בדואים במדבר יודעים להכין: בתחילה, הדלקת מדורה קטנה עם זרדים יבשים, אחר כך, כתישת גרגרי הקפה החומים במכתש מנחושת, ולבסוף, הרתחת המים בפינגין ומזיגתו לספלים קטנים. שתינו את הקפה ביחד עם הבדואי כאשר כולנו יושבים בישיבה מזרחית מסביב למדורה. אשתו של הבדואי צפתה בנו מרחוק. האירוע השאיר בנו את רישומו: קסם המדבר עם ההרים הצבעוניים המרהיבים והחול הלבן הנוצץ, שכף רגל אדם לא דרכה בו. ניתן היה רק לראות את סימני הזוחלים למיניהם. כל אלו מראות שלא ימושו מעיני לעולם.

מלחמת יום הכיפורים

ביום כיפור, 6 באוקטובר 1973 שחל בשבת, הלכנו לבית הכנסת בשכונה, בגבעה הצרפתית ותוך כדי תפילה שמענו צפירות חזקות של מכוניות. היו אלו הערבים שנסעו מהעיר רמאללה לכיוון העיר העתיקה. הרגשנו מתח רב באוויר ורק לאחר שעות הבינונו מה פשר הדבר. עברה מכונית עם כרוז שהודיע: "לפתוח את הרדיו ולשמוע חדשות". נודע לנו על מתקפת המצרים בתעלת סואץ ומתקפה סורית ברמת הגולן. שמענו את הסיסמאות הקוראות לחיילי המילואים. סיסמתי הוקראה. לקחתי את כל הציוד שהיה ברשותי בבית והתייצבתי במקום המיועד במחנה "אלנבי" בקטמון. התארגנו לפלוגות, ובאוטובוסים מגויסים נסענו לכיוון סיני למחנה "רפידיס". בהגיענו למחנה גידרנו את המקום. הקמנו אוהל למשרד, לאפסנאות, למרפאה, למגורים ואוהל ל"חדר אוכל". תפקידנו היה שמירה עורפית, כעתודה לכוח שבחזית. ציפינו לפקודה לנוע לכיוון החזית.

ראש הממשלה, גולדה מאיר, פרסמה את ההודעה הבאה:
*"אזרחי ישראל, היום בסמוך לשעה שתיים אחרי הצהריים, פתחו צבאות מצרים וסוריה בהתקפה נגד ישראל. הם ערכו סדרה של תקיפות מן האוויר, בשיריונים ובארטילריה, בסיני וברמת הגולן.
 צה"ל נלחם והודף את ההתקפה. לאויב נגרמו אבידות רציניות.
 אויבינו קיוו להפתיע את אזרחי ישראל ביום הכיפורים.
 תוקפינו חשבו שביום זה לא נהיה ערוכים להשיב מלחמה שערה.
 אנו לא הופתענו".*

סיור מעל הדוברה

המחנה ברביבים

ב-14 באוקטובר קרבות לאורך כל החזית. המצרים נוחלים תבוסה. התחיל מבצע לצליחת התעלה ותפיסת ראש הגשר בגדה המערבית של התעלה. ב-16 באוקטובר – דוברות "תמסח" מעבירות גדוד טנקים המגיח מערבה. יחידת הצנחנים תוקפת את ה"חוה הסינית" ונהדפת. המצרים נכשלים בחיסול ראש הקשר. בקרב האגמים המרים מושמדת חטיבת שריון מצרית. מושלמת הקמת גשר הדוברות. ב-18 באוקטובר בלילה צליחת אוגדת אדן. עם שחר היא פורצת מערבה. ב-24 באוקטובר – אוגדת אדן מסתבכת בקרב עז במרכז העיר סואץ ונחלצת עם לילה. הפסקת האש נכנסת לתוקפה. (מרדכי נאור – ספר ה-50)

בגמר הקרבות ירדנו לסיור מעבר לתעלת סואץ וכל הסביבה. העיר דמתה לעיר רפאים. לא יכולנו שלא להתפעל ולהעריך את גבורתם של חיילינו שחרפו נפשם בלחימה אמיצה בשטח בנוי. יהיה זכרם של החיילים הנופלים ברוך. חזרנו למחנה.

הסמלים והעיטורים שקבלתי במשך שרותי הצבאי

סמלים ותעודה בשרותי בצה"ל

בשנת 1947 עד לחודש מאי 1948 שרות בגדוד מכמ"ש.
 בשנת 1948 חודש מאי עד 1948. 11. 7 שרות בפלמ"ח גדוד 4 הפורצים.
 השלמת שרות חובה שנה אחת ו- 6 חודשים בחטיבה 16 ירושלים.
 שרות בצבא קבע שנה אחת.
 שרות במילואים שלושים ואחת שנים ו- 9 חודשים.

עיטורים

אות מלחמת הקוממיות.
 אות מלחמת ששת הימים.
 אות מלחמת יום הכיפורים.

